

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΕΙΦΟΡΙΑ

Σλαυκίδης Γιώργος

ΚΠΕ Ελευθερίου Κορδελιού & Βερτίσκου 2012

τι θα ακολουθήσει!

- ✗ Παρουσίαση των παιδαγωγικών αρχών
- ✗ Τι πιστεύουμε ότι σημαίνουν στην καθημερινή σχολική πράξη
(ερωτήσεις, τοποθετήσεις εκπαιδευτικών και μαθητών)

αιιφορία

Οι δύο πόλοι της αιιφορίας...

Ελαφρά, τεχνολογική, ρεφορμιστική αιιφορία
Θετικές επιστήμες

Τι ανάπτυξη;

Ισχυρή, κοινωνική, ριζοσπαστική αιιφορία
Κοινωνικές επιστήμες

παιδαγωγικές αρχές της εκπαίδευσης για την αιιφορία:

- 1.Εποικοδομητική προσέγγιση της γνώσης
 - 2.Συνεργατική μάθηση
 - 3.Διαθεματικότητα
 - 4.Καλλιέργεια αξιών
 - 5.Κριτική σκέψη
 - 6.Συστημική σκέψη
 - 7.Συμμετοχή σε δημοκρατικές διαδικασίες,
ανάπτυξη ικανότητας δράσης
-

προσωπικοί προβληματισμοί:

Έχω την διαθεσιμότητα να αναλάβω
ένα πρόγραμμα με τις υπερωρίες του;
Τι σχέση έχω με την εκπαίδευση για την αειφορία;

Έχω υποστήριξη από άλλους συναδέλφους, γονείς,
διευθυντή, δήμο;
Υπάρχει υλικοτεχνική υποδομή στο σχολείο;

προσωπικοί προβληματισμοί:

- ✗ Τι σχέση έχω με τους μαθητές μου;
- ✗ Πως αντιλαμβάνομαι εγώ το περιβάλλον και πως αυτό επηρεάζει την διδακτική μου πράξη;
- ✗ Υπάρχει ένα περιβαλλοντικό πρόβλημα προς επίλυση που να κινητοποιεί του μαθητές μου;
- ✗ Έχω καθιερώσει μια τακτική ολομέλεια με όλη την ομάδα των παιδιών;

πριν ξεκινήσουμε!

- ✗ Το σύστημα διδασκαλίας είναι η διδασκαλία του Συστήματος: Η διαδικασία και η στάση μας μετράει!
- ✗ Η δέσμευση για ένα πρόγραμμα είναι δείγμα της ωριμότητας του εκπαιδευτικού.
- ✗ Ερωτήσεις και όχι απαντήσεις, πως και όχι τι....
- ✗ Τρώγοντας έρχεται η όρεξη!

1.ΕΠΟΙΚΟΔΟΜΗΤΙΚΗ ΜΑΘΗΣΗ

Η γνώση δομείται προσωπικά για τον κάθε μαθητή από την αλληλεπίδραση των αντιλήψεων του με την σχολική γνώση

Οι μαθητές έχουν ήδη διαμορφωμένες απόψεις-γνώσεις για το περιβάλλον.... κατανοούν τα φυσικά φαινόμενα **από τα βιώματά τους**διαφορετικά από την επιστημονικά αποδεκτή κατανόηση του κόσμου!

Χτίζουμε πάνω στο τι είναι ο κάθε μαθητής και όχι στο τι έπρεπε να είναι στην σχολική τάξη.

Τι σημαίνει αυτό στην καθημερινή πρακτική;

στην καθημερινή πράξη; διαδικασίες...

**Η γνώση ανακαλύπτεται από τα ίδια
τα παιδιά που μαθαίνουν πώς να μαθαίνουν όταν:**
δουλεύουν ομαδικά
αναλαμβάνουν ευθύνες
υποθέτουν και επιβεβαιώνουν
ερευνούν πηγές πληροφόρησης
προβληματίζονται και αναδεικνύουν συγκρουσιακές
καταστάσεις
οργανώνουν τις απόψεις σε εννοιολογικό χάρτη
λύνουν προβλήματα....
..... μαθαίνοντας όλα όσα αναφέρονται στη διδακτέα ύλη
μέσα από την αναγκαιότητα της εργασίας τους.

ανοιχτές ερωτήσεις και διάλογος για τα θέματα.....

Ποια είναι η οπτική γωνία των μαθητών;

**Αντιμετωπίζουμε τις απόψεις με αποδοχή και όχι με τι
είναι σωστό. ..**

Ζητάμε την τοποθέτηση των παιδιών σε κάθε άποψη

Αναλύουμε τις απόψεις για να γίνουν γνωστές

**Ερευνούμε για το αν είναι σωστές η λάθος και σε ποια
σημεία.**

**Χρειαζόμαστε τις απόψεις όλων, αξιοποιούμε τον
τρόπο σκέψης του καθένα... και του «αδιάφορου»**

η στάση μας....

- ✗ **Απάντηση εκπαιδευτικού σε ερώτηση μαθητή:**
- ✗ Εσύ τι λες; Πώς θα μπορούσαμε να το μάθουμε; Τι σε κάνει να το πιστεύεις αυτό; Αν κατάλαβα καλά υποστηρίζεις ότι... Τι λένε οι άλλοι συμμαθητές σου για αυτό;
- ✗ **Δεν βιαζόμαστε** να μεταδώσουμε ότι ξέρουμε για το θέμα,
- ✗ **Δεν είμαστε αυθεντίες** αλλά διαχειριστές μιας διαδικασίας.... μοιραζόμαστε την χαρά της μάθησης τους.....
- ✗ **Αφήνουμε** τα παιδιά να αναρωτηθούν και να εξερευνήσουν, να προτείνουν, **να κάνουν λάθος**.....
- ✗ Οι έτοιμες γρήγορες απαντήσεις ...ακυρώνουν την **χαρά της ανακάλυψης** μπροστά στο ήδη «σωστό»!

απόψεις εκπαιδευτικών...

- ✖ Νιώθω την ανάγκη να απαντήσω στις ερωτήσεις των παιδιών, τι δάσκαλος θα ήμουν αν περιμένω να τα βρουν όλα μόνοι τους;
- ✖ Είναι δυνατόν να τους αφήνω να προχωρούν βασιζόμενοι σε μια λανθασμένη γνώση;
- ✖ Ο Ιμάντ δεν μιλάει ελληνικά... Μπορεί να μπει στην περιβαλλοντική ομάδα;
- ✖ Πρέπει οι μαθητές να επισκεφτούν το δάσος για να κατανοήσουν την έννοια του οικοσυστήματος;

απόψεις μικρών παιδιών...

- ✖ Δεν ήμασταν καλοί άνθρωποι και έτσι ο θεός θύμωσε και μας τιμώρησε με τρομακτικές βροντές και αστραπές....
- ✖ Δεν πηγαίνω συχνά στο δάσος γιατί φοβάμαι μήπως με επιτεθεί κανένα άγριο ζώο...
- ✖ Η ζάχαρη εξαφανίστηκε όταν μπήκε στο νερό!
- ✖ Το χειρότερο είδος στην γη είναι ο άνθρωπος....
- ✖ Τα φίδια είναι κακά και τα ποντίκια αηδιαστικά...

μεγαλώνοντας.....

- ✖ Η φύση μας εκδικείται για αυτό που της κάνουμε.
- ✖ Το λιοντάρι είναι δυνατό και σκληραγωγημένο, μπορεί να επιβιώσει, δεν είναι όπως ο καλομαθημένος άνθρωπος της πόλης.
- ✖ Η φύση μπορεί και αντιμετωπίζει μόνη της τα προβλήματα.
- ✖ Είναι φυσικό να θέλουμε να κυριαρχήσουμε στην φύση
- ✖ Αφού ο πλανήτης θα καταστραφεί ούτως ή άλλως γιατί να αγωνιστώ;

μεγαλώνοντας.....

- ✖ Είναι σωστό να καταναλώνουμε του φυσικούς πόρους αν είναι για το καλό του λαού και όχι της πλουτοκρατίας.
- ✖ Το φαινόμενο τους θερμοκηπίου οφείλεται στην τρύπα του όζοντος.
- ✖ Δεν μπορώ να ενδιαφερθώ και να δράσω για τις φάλαινες! Είναι τόσο μακριά μου.....
- ✖ Η πράσινη τεχνολογία θα προσφέρει λύσεις στα περιβαλλοντικά προβλήματα.
- ✖ Δεν ενδιαφέρομαι για όλα αυτά..... με ενδιαφέρει να βρω μια δουλειά όταν θα τελειώσω το σχολείο!

απόψεις ενηλίκων...

- ✖ Ενεργοποίηση του κόσμου σε περιβαλλοντικά θέματα μπορεί να υπάρξει και χωρίς κοινωνική δικαιοσύνη και ισότητα.
- ✖ Αν είχε επικρατήσει η αριστερά στην Ελλάδα το περιβάλλον θα ήταν σε καλύτερη μοίρα.
- ✖ Πρέπει να διώξουμε τον σταθμό μεταφόρτωσης απορριμμάτων από την περιοχή, χωρίς να ακούσουμε τους ειδικούς, σύμφωνα με την αρχή της πρόληψης.

βιωματική μάθηση: μαθαίνουμε αυτό που μας συγκινεί κάθε στιγμή

- ✖ **Συχνές παρεξηγήσεις:**
- ✖ Βιωματικό είναι ότι ενεργοποιεί τις αισθήσεις(να δω, να μυρίσω, να αγγίξω....)
- ✖ Βιωματικό είναι ότι γίνεται στο ύπαιθρο(μελέτη πεδίου, κινητικά παιχνίδια στην φύση.....)
- ✖ **Τι ξεχνάμε:**
- ✖ Για να καταλάβω τι είναι βιωματικό για τον καθένα πρέπει να ρωτήσω και **να ακούσω**
- ✖ Κάθε αληθινή **επικοινωνία** είναι βιωματική
- ✖ Όλοι μπορούμε να αντιληφτούμε τι είναι βαρετό και τι όχι για τα παιδιά... γιατί κάποτε **ήμασταν και εμείς παιδιά!**

2.ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΗ ΜΑΘΗΣΗ...

- ✗ Έχει σαφείς θεωρητικές θέσεις και διδακτικές πρακτικές. Καλλιεργεί
- ✗ την ακαδημαϊκή μάθηση
- ✗ την κοινωνική μάθηση
- ✗ την ανάπτυξη των ανώτερων νοητικών λειτουργιών και την κριτική σκέψη
- ✗ τη συναισθηματική ανάπτυξη και ψυχική υγεία
- ✗ τη γλωσσική ανάπτυξη
- ✗ τη δημιουργικότητα

η σχέση της ΣΜ με την εκπαίδευση για την αειφορία:

Τα περιβαλλοντικά προβλήματα δεν επιδέχονται
ατομικές μονοδιάστατες λύσεις, απαιτούν:

συνεργασία

αποδοχή της ατομικής ευθύνης

κατανόηση των διαφορετικών απόψεων

**επικοινωνιακές δεξιότητες που δεν είναι έμφυτες
αλλά καλλιεργούνται συστηματικά..... με την ίδια
σημασία και ακρίβεια όπως οι ακαδημαϊκές
δεξιότητες.**

Θετική αλληλεξάρτηση: «ένας για όλους και όλοι για έναν»

- ✗ η ομάδα χρειάζεται απολύτως την συμβολή του μοναδικού κάθε μέλους.....
- ✗ Κάθε μέλος πετυχαίνει τον στόχο του **αν τα υπόλοιπα μέλη επιτύχουν τους δικούς τους**
- ✗ Κοινός στόχος, κοινές αμοιβές
- ✗ Κατανομή ρόλων
- ✗ Καταμερισμός έργου, πηγών

αλληλεπίδραση:

- ✗ σε διαπροσωπικό επίπεδο αλληλοβοήθεια, αλληλοενίσχυση, αλληλοενθάρρυνση
- ✗ **Οι μαθητές βοηθούν ο ένας τον άλλον....**
...μοιραζόμενοι πληροφορίες, ανταλλάσσοντας υλικό, υποστηρίζοντας, ενθαρρύνοντας και επικροτώντας τις προσπάθειες των άλλων μελών.
- ✗ **Κάθε μαθητής έχει κάποιον** ο οποίος δεσμεύεται να τον βοηθήσει, να μάθει και παράλληλα να τον στηρίξει σαν άτομο.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΤΗΤΑ:

- ✖ **Η ομάδα αναλαμβάνει την ευθύνη για την επίτευξη των στόχων της.....**
- ✖ **Κάθε μέλος έχει ευθύνη για την ανάληψη πρωτοβουλιών και αυτοαναθέσεων.**
- ✖ **Αξιολογείται το αποτέλεσμα της προσπάθειας, για να διαπιστωθεί ποιος έχει τις περισσότερες ανάγκες, περισσότερη υποστήριξη και ενθάρρυνση.**

συνεργατικές δεξιότητες:

- ✗ επικοινωνία με τους άλλους
- ✗ ανάπτυξη διαπροσωπικών σχέσεων
- ✗ έκφραση προσωπικών απόψεων
- ✗ αποδοχή της διαφορετικής άποψης
- ✗ λήψη αποφάσεων
- ✗ άσκηση ηγετικού ρόλου
- ✗ οικοδόμηση εμπιστοσύνης
- ✗ επίλυση συγκρούσεων....
- ✗ ενδυνάμωση της δημοκρατικής συμμετοχής και της ανάληψης δράσης

για τον κάθε μαθητή.....

- ✗ περιμένω τη σειρά μου να μιλήσω...
- ✗ είμαι καλός ακροατής, επιβεβαιώνω το τι άκουσα....
- ✗ μπαίνω στη θέση του άλλου, κατανοώ τον τρόπο που σκέφτεται και τα αισθήματα του....
- ✗ αποδέχομαι διαφορετικές απόψεις....
- ✗ μιλώ με χαμηλό τόνο φωνής.....
- ✗ κοιτάζω το συνομιλητή μου στα μάτια....
- ✗ εκφράζω τη συμφωνία μου.. εκφράζω τη διαφωνία μου... με θάρρος... χωρίς να προσβάλλω...
- ✗ κατανοώ και εκτελώ οδηγίες..
- ✗ μοιράζομαι πρόθυμα πράγματα με άλλους...

απόψεις...

Θα σταματήσουμε τις άλλες πρακτικές οργάνωσης της τάξης και θα ασχολούμαστε μόνο με τη ΣΜ;

Πώς τα παιδιά θα μπορέσουν να επιβιώσουν σε ένα ανταγωνιστικό περιβάλλον αν δεν προετοιμαστούν από το σχολείο;

Τα παιδιά είναι σκληρά στην κρίση τους ,αν κάποιος δεν αποδίδει στην ομάδα θα το κατηγορήσουν και έτσι θα χαρακτηριστεί αρνητικά.

απόψεις..

- ✖ Άντε τώρα να αλλάζεις τα θρανία κάθε φορά που δουλεύουν σε ομάδες!
- ✖ Πρέπει κάθε φορά να συζητάμε για το πώς έγινε κάτι, αλλά δεν έχω χρόνο και τα παιδιά είναι κουρασμένα και γεμάτα υποχρεώσεις.
- ✖ Γιατί να αλλάζουν τα άτομα στις ομάδες, αφού η προηγούμενη ομάδα δούλεψε πολύ καλά;
- ✖ Η ομάδα αυτή αντιμετωπίζει συγκρούσεις πρέπει να επέμβω τώρα ή πρέπει να περιμένω να γίνει συζήτηση για το θέμα;

η δεξιότητα του διαλόγου:

- ✗ Η ικανότητα για επικοινωνιακό διάλογο **δεν** είναι έμφυτη στα παιδιά.
- ✗ Συνήθως τα παιδιά **μονολογούν**. Παρουσιάζουν τις σκέψεις σε «παράλληλους μονολόγους».
- ✗ Ελάχιστοι παρακολουθούν το συμμαθητή τους, όταν μιλά, **δεν ρωτούν** για αυτά που ακούν...

η ενεργητική ακρόαση:

- ✗ Συχνά παρανοούν ή δεν καταλαβαίνουν τι λέει ο συμμαθητής τους γιατί **τους απασχολεί πολύ εκείνο που θέλουν να πουν** με αποτέλεσμα να μην ακούν ή να ακούν αποσπασματικά απ' όσα λέει ο άλλος.

έκφραση προσωπικών απόψεων ...

- ✗ Αυτοαξιολόγηση της ομάδας
- ✗ Στόχοι, σχέσεις.
- ✗ Περιγραφή για το ποιές ενέργειες των μελών βοήθησαν και ποιες όχι.

Οι συγκρούσεις είναι η στιγμή της αλήθειας

εταιρική συνεργασία...

- ✗ Η εργασία με δύο μόνο παιδιά που εργάζονται με τον διπλανό τους

- ✗ Αυτόματη διευθέτηση του χώρου
- ✗ Τα παιδιά σε ζεύγη επικοινωνούν άμεσα, σε οποιαδήποτε φάση του μαθήματος
- ✗ Σαφείς οδηγίες για βασικές νόρμες: μιλώ σιγανά, ακούω προσεκτικά, κλπ

3.ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Μεταφορά στην σχολική τάξη της διεπιστημονικότητας και της ενοποιημένης γνώσης ...

που υποστηρίζουν οι σύγχρονες θεωρίες θεώρησης του κόσμου:

επικοινωνία των γνωστικών αντικειμένων

✗ Από το 2001 στην Ελλάδα.....(ΔΕΠΠΣ)

Διαθεματικότητα και εκπαίδευση για την αειφορία...

✗ για την διερεύνηση των σύνθετων περιβαλλοντικών ζητημάτων στην εκπαιδευτική πράξη

για την σφαιρική θεώρηση των περιβαλλοντικών ζητημάτων... οι πτυχές τους αλληλεπιδρούν δημιουργώντας ένα πλέγμα σχέσεων μεταξύ τους

Με τι «μάτια» να δούμε... το ζήτημα;

- ✗ Όχι
- ✗ μονομερής «ανάγνωση του προβλήματος»
- ✗ ένα αίτιο και ένα αποτέλεσμα
- ✗ επίλυση χωρίς εναλλακτικές επιλογές
- ✗ μελέτη του συστήματος και του τρόπου οργάνωσης της παρέμβασης.
- ✗ αξιοποίηση μαθημάτων ...και εκτός διδακτέας ύλης

Προβληματισμοί...

- ✘ Δεν έχω σχέση με όλα αυτά τα μουσικοκινητικά και θεατρικά παιχνίδια που πρέπει να γίνουν. Οι συνάδελφοι δεν με βοηθούν, τι να κάνω;
- ✘ Πρέπει να γίνει το μάθημα σε συγκεκριμένο χρόνο και γι αυτό θα αναζητηθούν από μένα ευθύνες.
- ✘ Μας ενδιαφέρει είναι η λογική και η τεκμηριωμένη γνώση και όχι οι συναισθηματικές εξάρσεις του καθένα για τα περιβαλλοντικά θέματα.

απόψεις...

- ✖ Είναι θεμιτό τα παιδιά να αποφασίζουν τι θα μάθουν στο σχολείο;
- ✖ Δεν έχουμε την πολυτέλεια να βγαίνουμε έξω για μελέτη στο πεδίο! Άλλωστε λίγα παιδιά δουλεύουν, κυρίως γίνεται σαν βόλτα, να βγουν έξω λίγο να ξεσκάσουν.
- ✖ Διαθεματικότητα: Ένα τραγούδι για το μήλο, ένα παιχνίδι με μήλα, μια παροιμία για το μήλο, λίγα μαθηματικά με μήλα..... τα βρίσκω και τελειώνω!

4.ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ ΑΞΙΩΝ

Ο άνθρωπος διαχειρίζεται το περιβάλλον με...

- ✗ ...ατομικές και συλλογικές επιλογές πολιτικές αποφάσεις
- ✗ ...που διέπονται από ατομικές και συλλογικές **αξίες**

βασικές κατηγορίες αξιών

- ✖ **αισθητικές** αξίες (π.χ. ωραίο, άσχημο),
- ✖ **οικολογικές** αξίες (π.χ. οικολογική ισορροπία, ποικιλότητα μορφών ζωής)
- ✖ **οικονομικές** αξίες (κέρδος, αγοραστική δύναμη)
- ✖ **κοινωνικές** αξίες (π.χ. προστασία της δημόσιας υγείας, κοινωνική αλληλεγγύη, σεβασμός, μέριμνα για τις μελλοντικές γενιές)
- ✖ **επιστημονικές** (π.χ. ανάπτυξη της έρευνας, ανάπτυξη ικανοτήτων),
- ✖ **πολιτικές** (π.χ. ισότητα, δημοκρατία),
- ✖ **ηθικές** (π.χ. αξιοπρέπεια, έκφραση της αλήθειας, σεβασμός της ζωής), κ.ά.

αξίες:

- ✗ **Θεμελιώδεις πεποιθήσεις** ενός ατόμου ή μιας ομάδας οι οποίες καθορίζουν τον τρόπο με τον οποίο ένα άτομο συμπεριφέρεται, λαμβάνει αποφάσεις, ενεργεί, αλλά και αξιολογεί, ερμηνεύει άλλες εναλλακτικές πεποιθήσεις και συμπεριφορές.
- ✗ **Ενδογενεακή και διαγενεακή αλληλεγγύη**
- ✗ **Αυταξία των ειδών-της βιόσφαιρας**

ΠΩΣ ΕΡΕΥΝΟΥΜΕ ΤΙΣ ΑΞΙΕΣ;

- ✗ **Στόχος:** να καταστεί ικανό το άτομο να αντιλαμβάνεται τον τρόπο που λειτουργεί ο κόσμος και να αναγνωρίσει την σχέση του με αυτόν:
- ✗ **Μελέτη συγκρούσεων**
- ✗ **Διασαφήνιση προσωπικών και ανάλυση συλλογικών αξιών**
- ✗ **Κριτική θεώρηση στάσεων και συμπεριφορών**

ερωτήσεις στο κοινό...

- ✗ Ποιες είναι οι αξίες που οδήγησαν στην διατάραξη της ισορροπίας της βιόσφαιρας
- ✗ Ποιες αξίες αντιτάσσονται στο κυρίαρχο σύστημα αξιών για το περιβάλλον και τις ανισότητες;
- ✗ Υπάρχουν αξίες που εξασφαλίζουν την αρμονία της βιόσφαιρας με την ανθρωπότητα;
- ✗ «ποιες είναι οι προσωπικές μας αξίες;»
- ✗ «ποιες είναι οι αξίες των εμπλεκόμενων ατόμων και ομάδων;»

για την κοινωνική αειφορία:

- ✗ **Αποδοχή** των άλλων ως ίσων
- ✗ **Ενσυναίσθηση**
- ✗ **Κατανόηση** της ανάγκης για διεθνή συνεργασία και αλληλεγγύη
- ✗ **Αναγνώριση** και σεβασμός της διαφορετικότητας
- ✗ **Υπευθυνότητα**, ανάληψη δράσης και ατομική συμμετοχή για την επίλυση των προβλημάτων

περιβαλλοντική αειφορία:

- ✗ **Αποδέσμευση** του ανθρώπου από την αντίληψη για κυριαρχία του στην φύση
- ✗ **Εγγενής αξία** ή αυταξία των έμβιων και άβιων όντων απλώς λόγω της ύπαρξής τους
- ✗ **Κατανόηση της αξίας του οικοσυστήματος**
- ✗ **Κατανόηση του τρόπου με τον οποίο οι ενέργειες μας επηρεάζουν το περιβάλλον και τους άλλους ανθρώπους**

... ζητείται λύση!

- ✗ Ο άνθρωπος εκμεταλλεύεται τους φυσικούς πόρους
- ✗ Προσπαθεί μέσω της τεχνολογίας να τους καταστήσει αιεφόρους, στη υπηρεσία του κέρδους, χωρίς ίση πρόσβαση των ανθρώπων
- ✗ Αξιολογεί την ποιότητα ζωής με οικονομικούς δείκτες
- ✗ Απενοχοποιείται με τα ταμεία φτώχειας
- ✗ Ενισχύει τον ανταγωνισμό
- ✗ Αποδυναμώνει την αλληλεγγύη

Ζητούνται απαντήσεις...

- ✘ Διδάσκουμε την αλληλεγγύη στο σχολείο και έξω κυριαρχεί ο νόμος της ζούγκλας.
- ✘ Δεν υπάρχει πραγματική ισότητα ο καθένας μέσα από την αξία του προοδεύει, και ο καλύτερος πρέπει να κάνει και κουμάντο στις διάφορες ομάδες.
- ✘ Ανακυκλώνω τα σκουπίδια στο σπίτι κάνοντας το καθήκον μου. Τα υπόλοιπα είναι θέματα των κέντρων λήψης των αποφάσεων.

Ζητούνται απαντήσεις...

- ✖ Να γραφτώ κύριε σε μια οργάνωση για την απελευθέρωση των πειραματόζωων και αιχμάλωτων ζώων;
- ✖ Να προστατεύσω και τα κουνούπια και τις μύγες;
- ✖ Πρέπει να σφάζουμε μαζικά τα αρνιά το Πάσχα;
- ✖ Να σκεφτώ τι να κάνω με τα σκουληκάκια όταν σκάβω για τα θεμέλια του σπιτιού μου;
- ✖ Πρέπει να φροντίσουμε τα είδη που νιώθουν, και όχι αυτά που δεν αισθάνονται.

Ζητούνται απαντήσεις...

- ✖ Η πείνα στην Αφρική είναι κατά κάποιο τρόπο δεδομένη και φυσιολογική.
- ✖ Το τσάι, ο καφές ή τα βιοκαύσιμα μπορεί να είναι μονοκαλλιέργειες στον τρίτο κόσμο, αλλά ο κόσμος έχει δουλειά, και εμένα μου αποφέρουν καλή τιμή στα προϊόντα. Και οι δύο κερδίζουμε!

- ✘ Για την φύση ο Μαρξισμός και ο καπιταλισμός είναι δύο όψεις του ίδιου νομίσματος.
- ✘ Αυτοί που σκουπίζουν τα έντομα για να μην τα πατήσουν στην Ινδία είναι τρελοί...
- ✘ Πίθηκος ή Χίτλερ.. ποιος έχει μεγαλύτερη αξία;
- ✘ Αφού ο άνθρωπος είναι η πηγή των περιβαλλοντικών προβλημάτων, μήπως πρέπει να εξαφανίσουμε το ανθρώπινο είδος;

ερωτήσεις για μας.....

- ✗ Η εκπαίδευση πρέπει να είναι ελεύθερη αξιών ή φορτισμένη με αξίες;
- ✗ Η καλλιέργεια αξιών υπονοείται σε κάθε μορφή αλληλεπίδρασης μεταξύ εκπαιδευτικού και μαθητή: **συνειδητά ή ασυνείδητα μεταδίδονται πρότυπα** για τον ρόλο του ατόμου στην κοινωνία

η στάση μας ..κρύβει αξίες..

- ✗ Μέθοδοι για τον έλεγχο της τάξης
- ✗ Παροχή ή έλλειψη υποστήριξης στους μαθητές
- ✗ Ιεραρχική δομή του εκπαιδευτικού θεσμού
- ✗ Το παράδειγμα του εκπαιδευτικού ως μοντέλου συμπεριφοράς
- ✗ Επιλογές των μαθητών στην διάρκεια της συζήτησης

η διαδικασία...

..κρύβει αξίες

- ✗ **Οι μαθητές στο κέντρο της διαδικασίας:**
συνομιλούν ανταλλάσσουν εμπειρίες, κατανοούν τις διαφορετικές απόψεις
- ✗ **..ατμόσφαιρα αποδοχής, επικοινωνίας με τον εκπαιδευτικό**
- ✗ **..από την γλωσσική συναισθηματική και γνωστική ανάπτυξη... στον ηθικό καθορισμό του μαθητή με την κοινωνία**

Καλλιέργεια αξιών και...

... αντιαυταρχική εκπαίδευση

- ✖ Ο «αυταρχικός» εκπαιδευτικός...
- ✖ ακατάλληλος για καλλιέργεια αξιών!
- ✖ ... είναι αυτός που...
- ✖ προσπαθεί να περάσει αυτό που έχει στο μυαλό του
- ✖ είναι αυτός που έχει την απάντηση και την δίνει αμέσως
- ✖ αυτός που «σταμπάρει» με την καθηλωτική κρίση του
- ✖ αυτός που η γλώσσα του σώματος του δείχνει αδιαφορία στις «αφελείς» προτάσεις των παιδιών
- ✖ αυτός που όταν μιλάει, κοιτάει τους καλούς μαθητές
- ✖ αυτός που είναι ο χαρισματικός με τις πάντα ωραίες προτάσεις του «δεν αφήνει χώρο» για τα παιδιά
- ✖ είναι αυτός που ετοιμάζει δουλειές που έπρεπε να γίνουν από τα παιδιά...

5.ΚΡΙΤΙΚΗ ΣΚΕΨΗ..

- ✗ Αναγκαία διαδικασία για την..
 - ✗ ερμηνεία των αιτιών που προκαλούν τα τοπικά και παγκόσμια προβλήματα
 - ✗ την υπερκέραση των προκαταλήψεων
 - ✗ την υποστήριξη λογικών διαδικασιών στην λήψη αποφάσεων
-
- ✗ ...για την αλλαγή του κόσμου και όχι μόνο την εξήγηση του, την προσαρμογή, την υποταγή..

ένα άτομο με κριτική σκέψη...

- ✗ **Ερμηνεύει:** κατηγοριοποιώντας τα δεδομένα, διακρίνοντας την σημασία τους...
- ✗ **Αναλύει:** εξετάζοντας τις ιδέες, εντοπίζοντας τις σχέσεις, αναλύοντας επιχειρήματα...
- ✗ **Αξιολογεί:** αποτιμώντας.. την αξιοπιστία δηλώσεων
- ✗ **Εξάγει συμπεράσματα:** εξετάζοντας τις αποδείξεις, εντοπίζοντας αντιθέσεις και αντιφάσεις, εντοπίζοντας υποθετικές εναλλακτικές λύσεις..
- ✗ **Αυτοεξηγείται και αυτοβελτιώνεται.. αυτορυθμίζεται**

για κριτική σκέψη...

- ✘ Με την πράσινη τεχνολογία, ο καπιταλισμός καλά κρατεί!
- ✘ Να πάρουμε την επιχορήγηση για περιβαλλοντικά προγράμματα από την SHELL ή θα κατευθυνθούμε προς μια LIGHT ΠΕ;
- ✘ Η ΔΕΗ ρυπαίνει το περιβάλλον αλλά εκμεταλλεύεται τους ντόπιους φυσικούς πόρους και δίνει φτηνό ρεύμα στον λαό.

για κριτική σκέψη...

- ✖ Μια χώρα με φτηνό εργατικό προσωπικό, έχει ανάπτυξη και έτσι εξασφαλίζει κονδύλια και για την διατήρηση του περιβάλλοντος.
- ✖ Οι ειδικοί λένε ότι δεν μπορούν με τις υπάρχουσες μελέτες να αποφανθούν με σιγουριά ότι η περιοχή κινδυνεύει. Αν δράσουμε χωρίς επιστημονικά στοιχεία θα είμαστε αναξιόπιστοι.
- ✖ Αν όλοι προσπαθούμε στην καθημερινότητα να έχουμε φιλικές προς το περιβάλλον συμπεριφορές.. θα λύσουμε το πρόβλημα.

για κριτική σκέψη...

- ✖ Ένας χίπης κάνει το καθήκον του ως περιβαλλοντικός πολίτης καλύτερα από τον κυβερνητικό εκπρόσωπο στην διάσκεψη του Κιότο που χρησιμοποιεί αεροπλάνο και τρώει σε πολυτελή εστιατόρια φορώντας γραβάτα!
- ✖ Οι κάτοικοι αντιδρούν στην ύπαρξη κεραίας για τα επίπεδα μόλυνσης της ατμόσφαιρας, ενώ οι ειδικοί διαβεβαιώνουν για το αντίθετο. Ποιόν να πιστέψω;

κριτική σκέψη...

δεν σημαίνει στράτευση.....

«ο κόσμος δεν μπορεί να αλλάξει αν δεν ερμηνευτεί επαρκώς...»

- ✗ Τα άτομα πρέπει να **εμβαθύνουν** στην ρίζα των προβλημάτων και όχι στα συμπτώματα τους:
- ✗ να **κατανοούν τις συγκρούσεις**, τον τρόπο αντιμετώπισης από τις διάφορες κοινωνικές ομάδες ή πολιτικές
- ✗ να **αναγνωρίζουν τα συμφέροντα** από τα οποία οι απόψεις αυτές εκπορεύονται.....
- ✗ Η **κοινωνία διαμορφώνεται από εμάς και μας διαμορφώνει**

6. ΣΥΣΤΗΜΙΚΗ ΣΚΕΨΗ...

Ένας τρόπος θεώρησης ενός ζητήματος, γεγονότος, κατάστασης, προβλήματος με όρους συστήματος.

Κάθε τι συνιστά ένα σύστημα και το οποίο αλληλεπιδρά, καθώς και με τα πράγματα που υπάρχουν γύρω από αυτό, τα οποία επίσης συνιστούν συστήματα..

συστημική σκέψη...

- ✗ Αναλυτική σκέψη
 - ✗ Συνθετική σκέψη
 - ✗ Ικανότητα θεώρησης του κόσμου
 - ✗ Τέχνη και επιστήμη δημιουργίας αξιόπιστων συμπερασμάτων...
-
- ✗ Μαθησιακή διαδικασία όπου το άτομο διαχειρίζεται την πολυπλοκότητα μιας κατάστασης

Συστημική σκέψη... και μάθηση..

- ✗ ...να αναγνωρίζει τις σχέσεις
- ✗ ...να συμπεραίνει την συμπεριφορά
- ✗ ...να περνά από την ανάλυση στην σύνθεση
- ✗ ...να ποσοτικοποιεί
- ✗ ...να αναγνωρίζει συνεχείς διαδικασίες
- ✗ Ο τρόπος με τον οποίο το άτομο προσπαθεί να οργανώσει την σκέψη του, στην αυτοέκφραση και την επικοινωνία με τους άλλους, «για την δημιουργία συστημάτων»

το βασικό εργαλείο... η χαρτογράφηση εννοιών!

- ✗ .. είναι μια στρατηγική κατά την οποία ο μαθητής δομεί με σταδιακά βήματα ένα ολοκληρωμένο σχήμα, στο οποίο απεικονίζονται οι κύριες έννοιες που εμπλέκονται σ' ένα θέμα και οι μεταξύ τους σχέσεις.
- ✗ Εντοπίζουν τις κύριες έννοιες του θέματος
- ✗ Σχεδιάζουν «γραμμές σύνδεσης»
- ✗ Γράφουν στην κάθε γραμμή σύνδεσης κατάλληλες «συνδετικές λέξεις»

ερωτήσεις...

- ✖ Η λεγόμενη οικολογική υποβάθμιση δεν φαίνεται ξεκάθαρα στην καθημερινή μας ζωή. Κατά πόσο το σύστημα απορρυθμίζεται;
- ✖ Τι σημασία έχει αν δεν επιβιώσουν κάποια είδη από την εκτροπή του ποταμού, δεν εξαφανίζονται κιόλας!
- ✖ Είναι υπερβολή ότι αν πατήσω κατά λάθος ένα φυτό μπορεί να καταστρέψω ένα ενδημικό είδος;

epwtools

- ✖ Ο υπερπληθυσμός ευθύνεται για τα οικολογικά προβλήματα του πλανήτη.
- ✖ Το ότι τρώω πολύ κρέας αφορά τον πλανήτη;
- ✖ Τι σημασία έχει να μην σχεδιάσουμε την οδό μέσα από ένα εθνικό δρυμό, την στιγμή που μένουν χιλιάδες ακόμα στρέμματα γης για τα ζώα που ζουν εκεί;

epwmodels

- ✖ Τα φυτοφάρμακα είναι απαραίτητα για να εξασφαλιστεί το εισόδημα του αγρότη! Πίνουμε νερό από εμφιαλωμένα μπουκάλια.
- ✖ Αφού έχουμε τον βαρδάρη να καθαρίζει την πόλη είμαστε εντάξει.
- ✖ Για να πάρεις την σωστή απόφαση για το σύστημα χρειάζονται γνώσεις κυβερνητικής... Είναι ανεδαφικό να ζητάμε κάτι τέτοιο από τα παιδιά!

οικολογική νοημοσύνη.....

- ✗ **Δίνει στα άτομα την δύναμη να ανακαλύπτουν οι ίδιοι τον τρόπο με τον οποίο θα σώσουν τον εαυτό τους..**
- ✗ **Η αναγνώριση του τρόπου με τον οποίο οι ίδιοι λειτουργούμε μέσα στο περιβάλλον και των επιπτώσεων της συμπεριφοράς μας στην λειτουργία του συστήματος...**
- ✗ **Συνειδητοποίηση ότι μαζί με τα άλλα μέρη που απαρτίζουν το σύστημα **συνδιαμορφώνουμε** την δομή, την λειτουργία και την αποτελεσματικότητά του...**

7. ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ ΔΡΑΣΗΣ:

- ✗ **Σκοπός:** Οι σημερινοί μαθητές να είναι ικανοί ως ενήλικες να δρουν ως ενεργοί πολίτες, να συμμετέχουν στις αποφάσεις της κοινότητας και της κοινωνίας
- ✗ **«Η εκπαίδευση για την αειφορία είναι αναπόφευκτα πολιτική!»**
- ✗ **«Η ανάπτυξη του ενδιαφέροντος για το περιβάλλον πρέπει να σχετίζεται με την ανάπτυξη του ενδιαφέροντος για την δημοκρατία»**

γιατί τα σχολεία να «ασκούν πολιτική»;....

- ✗ Η οικοδόμηση της αειφορίας περιβαλλοντικής και κοινωνικής, απαιτεί ενεργούς πολίτες.
- ✗ Ικανούς να συμμετέχουν σε δημοκρατικές διαδικασίες
- ✗ Να διερευνούν κριτικά τις αποφάσεις και τους θεσμούς
- ✗ Να ξεπερνούν την απάθεια ή την απέχθεια στις αποφάσεις που λαμβάνονται από άνωθεν ως συνήθως
- ✗ Η ισχυρή δημοκρατία προτάσσει την πίστη ότι οι άνθρωποι μπορούν να ενεργούν δοθείσης της ευκαιρίας με υπευθυνότητα

ΠΩΣ ΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ «ΕΞΕΤΑΖΟΥΝ» ΤΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ;

- ✗ Τα βαθύτερα αίτια των προβλημάτων :

- ✗ ο τρόπος με τον οποίο οι κοινωνίες λαμβάνουν αποφάσεις

Τα όρια της δράσης των μαθητών:

- ✗ Οι διαδικασίες αυτές γίνονται σε πολιτικό επίπεδο

- ✗ Ευθύνη του κράτους και της αυτοδιοίκησης....

- ✗ **Ανάπτυξη παρεμβάσεων** που δίνουν την ευκαιρία στους μαθητές να συμμετέχουν σε δημοκρατικές διαδικασίες και να αναπτύξουν ικανότητες δράσης.
- ✗ Ο κάθε μαθητής **μοιράζεται τις σκέψεις του** και τις απόψεις του, με **συλλογική προσπάθεια** και όχι ατομική δράση
- ✗ **Κατανόηση** της προσωπικής τους **δύναμης** και **συλλογικής ευθύνης**
- ✗ **Γνώση των θεσμών** που διέπουν την λειτουργία του κράτους, των ανθρώπινων - πολιτικών δικαιωμάτων

μελέτη των συγκρούσεων...

- ✗ Τα ζητήματα αυτά **εμπεριέχουν συγκρούσεις** και αντιπαράθεσεις από διαφορετικά συμφέροντα..που **πηγάζουν από ποικίλες θεωρήσεις του κόσμου** για το δέον γενέσθαι περισσότερο ή λιγότερο οικολογικές ή ανθρωποκεντρικές.
- ✗ Τα τελευταία χρόνια εκφράζονται και **πολίτες ενάντια** σε μέτρα και αποφάσεις της πολιτείας...

προσοχή!

- ✗ **Στόχος δεν είναι να λύνουν τα παιδιά τα προβλήματα της κοινωνίας ούτε να φορτώνονται με ενοχές αλλά..**
- ✗ **να έχουν μαθησιακές εμπειρίες που αναπτύσσουν την ικανότητα για την αυριανή υπεύθυνη συμμετοχή και δράση τους στην δημόσια ζωή**
- ✗ **να διαμορφώνουν ερωτήματα για τα ζητήματα πολιτικής και των «αδικιών» που γίνονται στην χρήση των φυσικών πόρων:**
 - ✗ με την εξουσία η οποία ασκείται
 - ✗ με την κατάχρηση του περιβάλλοντος

για κάθε μέρα.....

Αντιφάσεις:

- ✖ Πως μπορεί ο μπαμπάς μου να βοηθήσει στην απομάκρυνση των βιομηχανιών όταν είναι εκεί εργαζόμενος;
- ✖ Είναι ο δήμαρχος διατεθειμένος να ακούει την σχολική κοινότητα να διαμαρτύρεται για κάτι που ο ίδιος δεν έχει ακόμη καταφέρει;
- ✖ Η εμπλοκή των παιδιών οδηγεί στην κατήχηση προς συγκεκριμένες πολιτικές; Μήπως κατηγορηθούμε για πολιτική προπαγάνδα;

για κάθε μέρα.....

- ✖ Αφού όλες οι αποφάσεις παίρνονται από άλλους τι μπορώ να κάνω εγώ;
- ✖ Αν αύριο αποφασίσουν κατάληψη του σχολείου τι θα τους πω;
- ✖ Οι μαθητές μου αρχίζουν να ψάχνουν τις απόψεις της κοινωνικής οικολογίας και των οικοσοσιαλιστών. Φοβάμαι ότι θα εξελιχθούν σε «πράσινους Χμέρ» αν συνεχίσουν!
- ✖ Η γνώμη μου επηρεάζει τα παιδιά πολύ, και αποφάσεις για δράση πρέπει να παρθούν κατ αρχήν από μένα.

για κάθε μέρα.....

- ✖ Τι νόημα έχει να αποφασίσουν κάτι τα παιδιά που δεν είναι εφικτό να γίνει; Έχει βρεθεί άλλωστε ότι αυτό απογοητεύει τα παιδιά.
- ✖ Οι επιστολές των παιδιών προς τους φορείς δεν έχουν καμιά επίπτωση στην πράξη.
- ✖ Αν συνεχίσουμε να αποφασίζουμε για το τι θα κάνουμε στο τέλος θα μαλώσουμε!
- ✖ Μήπως χρειαζόμαστε μια παγκόσμια περιβαλλοντική δικτατορία;

για κάθε μέρα.....

- ✖ Με την σύνθεση των αντίθετων απόψεων και την επίλυση των συγκρούσεων οδηγούμαστε στην μετριότητα, και δεν παίρνουμε τις ριζοσπαστικές αποφάσεις που χρειαζόμαστε
- ✖ Μήπως συμφέρει στην ανεπτυγμένη Δύση να μην αναπτυχθούν οι ατομικές ελευθερίες στην Κίνα;
- ✖ Δεν θέλω ειρήνη, θέλω δικαιοσύνη, θα διεκδικήσω ακόμα και με την βία.

η τέχνη της διαλεκτικής...

- ✗ Τοποθέτηση γενική,
- ✗ έρευνα, υποβολή προτάσεων,
- ✗ πρωτολογία, δευτερολογία, ψηφοφορία.

- ✗ **Αποφεύγω τις προσωπικές κρίσεις** για τις τοποθετήσεις των άλλων και επικεντρώνομαι στα επιχειρήματα
- ✗ **Σκέφτομαι πολύ πριν κατεβάσω μια πρόταση** λαμβάνοντας υπ όψιν τις τοποθετήσεις όλων
- ✗ **Ζητώ χρόνο** να ερευνήσω και να σκεφτώ περισσότερα για το θέμα
- ✗ **Είμαι έτοιμος να αποσύρω ή να βελτιώσω την πρόταση μου**
- ✗ **Βοηθώ τα μέλη της ομάδας** που δεν μπορούν να εκφραστούν
- ✗ **Αναγνωρίζω τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα της πρότασης μου**

για τους απογοητευμένους...

A close-up photograph of a pair of hands, palms up, holding a small green seedling with dark soil. The background is a blurred blue sky. The hands are positioned in the lower half of the frame, with the seedling growing from the center. The text is overlaid on the image.

«Είμαστε αυτό που κάνουμε για να αλλάξουμε
αυτό που είμαστε!»

«Δεν υπάρχουν χαμένες υποθέσεις, εκτός από
εκείνες που εμείς οι ίδιοι εγκαταλείψαμε!»